

onderwijsbrief 1: oktober 2021

Koersplan Scholen van Oranje

Komend jaar loopt het huidige Strategisch beleidsplan 2017-2022 van de Scholen van Oranje af. Onder begeleiding van adviesbureau Melior zullen we dit cursusjaar gebruiken om een nieuw Koersplan te maken. Dit Koersplan zal de onderlegger vormen voor het nieuwe Schoolplan wat we het jaar erna gaan schrijven. Tijdens verschillende bijeenkomsten met de schoolteams, directies, leerlingraden, externe stakeholders en een ouderpanel bekijken we waartoe het onderwijs er überhaupt is en welke zaken uit de domeinen onderwijs, kwaliteit, personeel en organisatie we uit het huidige plan mee willen nemen. Daarnaast zullen we naar buiten kijken om te zien welke zaken er demografisch, economisch, sociaal-cultureel, technologisch, ecologisch en politiek van invloed kunnen zijn op het onderwijs.

We hopen u einde cursusjaar 2021-2022 een nieuw Koersplan te kunnen presenteren.

Zien

Je ziet het pas, als je het door hebt...

Vorig schooljaar zijn de groepen 3 t/m 8 begonnen met het gebruik van een volgsysteem naar de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Om deze ontwikkeling te volgen maken de groepen 1 en 2 gebruik van Onderbouwd en de groepen 3 -8 van het programma Zien.

Om tot leren te komen is het belangrijk dat een kind met plezier naar school komt. Het welbevinden van onze leerlingen, vinden we daarom heel belangrijk. Hierin spelen school en leerkracht een belangrijke rol, want bij hen ligt de eerste verantwoordelijkheid om te zorgen voor een veilige sfeer en een positief werkklimaat. Daarom starten we de eerste weken met de Gouden Weken, waarin we allerlei spelletjes en opdrachten doen om dit te bereiken.

Zien! helpt leerkrachten om de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen systematisch in kaart te brengen. Rond de herfstvakantie vult de leerkracht voor iedere leerling een vragenlijst in n.a.v. observaties in de klas tijdens de les en in vrije situaties bij het buitenspelen. Dit wordt gedaan aan de hand van de Zien!-dimensies:

- **Betrokkenheid:** is een houding of toestand die verbondenheid uitdrukt met een activiteit (gericht op leren en ontwikkelen)
- **Welbevinden:** is een toestand van een zich goed voelen op school voor en in zoverre dit zich manifesteert binnen de groep waarin de leerling zich bevindt.
- **Sociaal initiatief:** is de vaardigheid in sociale situaties contact te zoeken en te maken, zowel verbaal als non-verbaal.

- **Sociale autonomie:** is de vaardigheid eigen mening en behoeften tot uitdrukking te brengen en hieraan trouw te blijven.
- **Sociale flexibiliteit:** is de vaardigheid om het eigen gedrag aan te passen op veranderende omstandigheden en situaties in het sociale verkeer.
- **Impulsbeheersing:** is de vaardigheid om in sociaal verband het eigen gedrag te reguleren.
- **Inlevingsvermogen:** is de vaardigheid het eigen gedrag af te stemmen op de gedachten en gevoelens van een ander.

De observaties kunnen helpen om het gedrag van de leerling te begrijpen. Beter gezegd: om achter het gedrag van een leerling de zorgbehoefte(n) te zien. De doelen en suggesties in Zien! helpen ons om een leerling of groep planmatig te ondersteunen. Dit schooljaar willen we ook door de leerlingen van de groepen 6-8 de leerlingenvragenlijst laten invullen. Een onderdeel van de zorgplicht sociale veiligheid is, dat de school jaarlijks in beeld brengt of de leerlingen zich veilig voelen. Het actief tegengaan van pesten is daar een onderdeel van.

Om goed beleid te voeren t.a.v. sociale veiligheid is het daarom van belang om inzicht te hebben in de feitelijk en ervaren veiligheid van de leerlingen.

We monitoren dit door de leerlingen van groep 6 t/m 8 de leerlingenvragenlijsten van Zien in te laten vullen.

Want zoals Cruijff al zei: Je ziet het pas, als je het door hebt...

DIA: eindtoets groep 8

Met ingang van dit cursusjaar zullen we in alle groepen 8 van de Scholen van Oranje niet meer de Cito-eindtoets afnemen maar de Dia (digitaaladaptief)-eindtoets. Deze toets bestaat uit de onderdelen rekenen, begrijpend lezen, taalverzorging en woordenschat en wordt digitaal afgenomen. De toetsonderdelen begrijpend lezen en rekenen zijn adaptief, wat betekent dat de leerlingen vragen aangeboden krijgen die aansluiten bij hun vaardigheidsniveau. Er wordt steeds één vraag op het scherm weergegeven en overgeslagen vragen kunnen later beantwoord worden. Natuurlijk biedt de Dia-eindtoets diverse aanpassingen voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeftes zoals de mogelijkheid tot vergroten, extra tijd en een voorleesfunctie. Voor meer informatie zie de betreffende ouderfolder.

Rekenen

Op de Beatrixschool wordt er gewerkt met twee rekenmethoden. De kleutergroepen werken sinds het schooljaar 2020-2021 met de methode Onderbouwd en zijn de groepen 3 t/m 7 dit schooljaar gestart met de nieuwe rekenmethode Pluspunt 4. Wij zijn blij met deze nieuwe methoden, want hierdoor kunnen wij het rekenonderwijs op de Beatrixschool verbeteren. Echter heeft iedereen tijd nodig om aan een nieuwe methode te wennen en daarom hebben wij er bewust voor gekozen om dit jaar de huidige groep 8 met Pluspunt 3 te laten werken.

In de volgende stukken wordt er dieper ingegaan op de methoden.

Onderbouwd

Dit is een complete kleutermethode met aandacht voor taal, rekenen en motoriek. Tijdens de taal- en rekenlessen wordt er gebruik gemaakt van de handpoppen. Hierdoor weten de leerlingen aan welk doel ze gaan werken. Er zijn 7 rekendomeinen die aan de orde komen: sorteren, omgaan met de telrij, optellen en aftrekken, ruimtelijke oriëntatie, tijd, meten en wegen en geld. Onderbouwd geeft aan: "Jonge kinderen leren door te spelen. Tijdens het spel is er plezier en zijn kinderen geboeid bezig. Wanneer een kind zijn eigen spel mag uitkiezen, ontstaat er meer motivatie en betrokkenheid. Een gemotiveerd kind leert meer en beter. Een leerkracht wil de kinderen nieuwe dingen leren en hen helpen zich verder te ontwikkelen. Hierbij is het belangrijk om duidelijke leerdoelen te stellen. Onderbouwd verbindt leren en spelen door met ontwikkelingsmateriaal gericht te werken aan

leerdoelen."

Ondanks dat dit een andere methode is dan Pluspunt 4, heeft het een mooie doorgaande leerlijn naar groep 3.

Naast Onderbouwd wordt ook het programma Met Sprongen Vooruit ingezet. Het programma omvat diverse rekenlessen, educatieve rekenspellen en oefenmaterialen.

Pluspunt 4

De rekendidactiek van Pluspunt 4 is op 8 pijlers gebouwd.

Rekenen is meer dan alleen uitrekenen: signaleren met het drieslagmodel.

Een belangrijk doel van goed reken-wiskundeonderwijs is het ontwikkelen van functionele gecijferdheid voor alle kinderen. Het vlot en vaardig kunnen uitrekenen van kale sommen is een belangrijk onderdeel, maar rekenen is meer dan dat. Het gaat ook om het kunnen toepassen van deze kennis in allerlei dagelijkse situaties. Zo kom je in de supermarkt maar weinig kale sommen tegen. Het is bovendien van belang om te begrijpen welke som bij een situatie past, wat de getallen in die som betekenen en wat het antwoord betekent. Alleen met aandacht voor al deze aspecten kan functionele gecijferdheid worden bereikt.

Het drieslagmodel

Formatief toetsen is belangrijk, maar Pluspunt hecht nog meer waarde aan observaties door de leerkracht. Het drieslagmodel is een observatiemodel waarmee de onderwijsbehoeften van een kind in kaart kunnen worden gebracht.

Als een les start met een context is het de bedoeling dat het kind hier betekenis aan geeft. Waar gaat het over, wat wordt gevraagd, wat ga ik uitrekenen, welke som hoort bij deze context en wat betekenen de getallen? Dit proces speelt zich af op de as van betekenisverlening, de rechteras. De les kan ook starten met een kale som waarbij het kind zelf een context bedenkt. Ook dat is de as van betekenisverlening. Vervolgens moet de bewerking worden uitgevoerd. Dit is de onderste as, de as van het uitvoeren. En ten slotte koppelt het kind de oplossing terug naar het oorspronkelijke probleem. Dit is de as van het reflecteren.

Bij elke as horen observatiepunten. Hoe scherper de leerkracht kan observeren, des te preciezer hij of zij weet welk aspect van het rekenproces al goed gaat en waar eventueel nog aan moet worden gewerkt.

Sterke opbouw van leerlijnen: leg eerst een solide fundament en bouw dan verder. Voor iedereen eerst de basisstrategie!

Leren rekenen kun je zien als een bouwwerk. Eerst moet een solide fundament worden gelegd. Hierop wordt van onder naar boven stevig doorgebouwd. Een ontbrekende steen of ontbrekend cement in de onderste lagen resulteert in een wankel bouwwerk. Wanneer zo'n bouwwerk groter wordt (de getallen worden wat groter, de bewerkingen ingewikkelder), moet een kind steeds meer onbegrepen procedures onthouden en wordt er een groot beroep op het geheugen gedaan.

Dit leidt tot het instorten van het bouwwerk in de bovenbouw.

Veel oefenen: er wordt in ruime mate aandacht besteed aan het oefenen, onderhouden en automatiseren van basisvaardigheden.

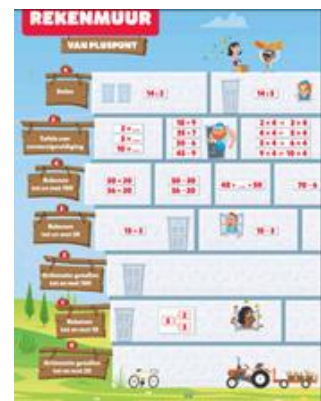
Uit onderzoek blijkt dat een goede beheersing van de basisvaardigheden voor rekenen noodzakelijk is om achterstanden bij rekenen en wiskunde te voorkomen. De basisvaardigheden zijn verdeeld over vijf zogenaamde rekendrempels. Om deze drempels en het onderlinge verband inzichtelijk te maken, is in 2015 de rekenmuur geïntroduceerd.

Voor Pluspunt 4 is hier een eigen versie van gemaakt, aangepast aan de cruciale stappen die binnen de leerlijnen worden onderscheiden.

Power en Speed

Voor een stevige rekenbasis moet een kind niet alleen de juiste antwoorden weten, maar deze ook snel kunnen geven. In rekenonderzoek wordt dit wel Power en Speed genoemd:

- **Power:** opgaven goed kunnen uitrekenen, met een efficiënte strategie.

- Speed: geautomatiseerde kennis (het kind kan de efficiënte strategie heel vlot toepassen en tot een goed antwoord komen) en gememoriseerde kennis (het kind kan het juiste antwoord direct uit het geheugen oproepen).

In de Pluspunt 4 wordt structureel veel aandacht besteed aan beide typen. Dat betekent dus: veel en vaak oefenen.

Een genuanceerde kijk op het directe instructiemodel: Leer kinderen zelfstandig nadenken.

- Directe instructie

Directie instructie wordt gebruikt bij lessen waarin nieuwe strategieën worden aangeboden, zodat de kinderen leren om sommen efficiënt uit te rekenen. Dit zijn lessen over de onderste as van het drieslagmodel. De leerkracht reikt de strategie aan, legt uit, doet voor of denkt hardop na.

- Zelfstandig nadenken

Zelfstandig nadenken is een belangrijke leervaardigheid die met name aan bod komt in lessen met de nadruk op de schuine assen: betekenis verlenen en reflecteren. Bij deze lessen is geen sprake van directe instructie. De kinderen maken zelfstandig de eerste opgave, waardoor ze eerst zelf moeten nadenken over een rekenprobleem. Er is geen sprake van beurten, alle kinderen gaan aan de slag. Daarna krijgen ze een goed voorbeeld op het bord en wordt de opgave nabesproken. De vragen die de leerkracht daarbij stelt spelen een belangrijke rol.

Verfijnde differentiatie in onder- en bovenbouw: breng elk kind naar het eindniveau dat past bij het geadviseerde vervolgonderwijs.

- Groep 3, 4 en 5 werken aan hetzelfde doel

In groep 3, 4 en 5 wordt het fundament voor de rekenontwikkeling gelegd. Daarom start elke les gezamenlijk. Het is de bedoeling dat alle kinderen minimaal doorwerken naar het 2 sterniveau, het niveau waarop wordt getoetst. Ben je beter, dan werk je door. Vind je het nog lastig, dan krijg je verlengde instructie en begin je met een opstap. Voor de begaafde rekenaar is er de compacte route. Het kind kan in de vrijgekomen tijd aan andere doelen werken. Voor kinderen die veel moeite met de stof hebben, kan na goed onderzoek worden overwogen om over te stappen op een route van passende perspectieven.

- Groep 6, 7 en 8 werken naar een passend eindniveau

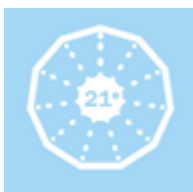
In 2010 zijn wettelijke referentieniveaus vastgelegd. Deze niveaus bevatten beheersingsdoelen: er is concreet bepaald wat een kind moet beheersen om dat niveau te behalen. Voor het basisonderwijs zijn het fundamentele niveau 1F en het streefniveau 1S van belang.

Het is de bedoeling dat alle kinderen aan het eind van groep 8 niveau 1F halen, en zoveel mogelijk kinderen 1S. Voor uitstroom naar vmbo-t, havo en vwo wordt van kinderen verwacht dat zij niveau 1S in het basisonderwijs hebben behaald.

Pluspunt laat kinderen uitstromen met een eindniveau dat bij hen past.

In de praktijk betekent dit dat er vanaf groep 6 een aantal doelen wordt aangeboden op twee niveaus: en

In groep 7 wordt dit aantal groter. Het onderwerp van de les is gelijk, maar het doel, de instructie en de opgaven kunnen verschillen. Groep 6 kan worden gebruikt als overgangsjaar om te bepalen welk niveau het best bij het kind past. In elke les is echter de mogelijkheid om voor dat doel de instructie en verwerking op niveau te maken. Het individuele rekenniveau kan immers per doel of domein verschillen.

Volop aandacht voor 21e-eeuwse vaardigheden: creëer structureel ruimte om het wiskundig denken op een eigentijdse manier te ontwikkelen.

Pluspunt daagt kinderen structureel uit om wiskundig denken te ontwikkelen. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor de ontwikkeling van 21e-eeuwse vaardigheden en onderzoekend en ontwerpend leren. Dit gebeurt in de lessen van het reguliere programma, maar vooral heel specifiek in het Rekenlab. Het Rekenlab is een uitdagend rekenproject in een realistische setting (zoals een dierenkliniek, een verzorgingstehuis, een vakantiepark). Elke jaargroep heeft zijn eigen Rekenlab.

- Samenwerkend leren

Samenwerken speelt een belangrijke rol in de rekendidactiek van Pluspunt. In de verschillende rekenlessen worden coöperatieve werkvormen ingezet. Kenmerkend is dat alle kinderen actief meedoen en dat ieder zich persoonlijk verantwoordelijk voelt voor het resultaat.

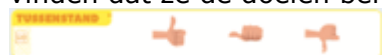
- Wiskundig denken

Belangrijke aspecten van wiskundig denken zijn creativiteit en probleemoplossend handelen. Pluspunt 4 leert kinderen omgaan met open problemen die op verschillende manieren kunnen worden aangepakt, die meerdere denkstappen vereisen en die uitnodigen tot verder nadenken. Alle kinderen worden uitgedaagd om actief aan de slag te gaan met leerinhouden waarbij het onderzoekend en ontwerpend leren en het wiskundig denken centraal staan. Door het regelmatige aanbod en de opbouw in de problemen wordt het wiskundig leren denken en het leren om een probleem op te lossen structureel aangeboden.

Zichtbaar leren: maak kinderen eigenaar van hun eigen leerproces.

Wij vinden het belangrijk dat de leerlingen eigenaar zijn van hun eigen leerproces, zodat ze grip en zicht hebben op hun individuele leerontwikkeling. De methode ondersteunt het eigenaarschap op diverse manieren. Zo staat het doel van de les in kindertaal in het leerwerkboek en wordt de leerlijn aangegeven. In bepaalde lessen geven de kinderen met een duim zelf aan of ze vinden dat ze de doelen beheersen.

Doordacht digitaal: automatisch opgaven op maat voor elk kind met behulp van geavanceerde technologie.

De leerlingen verwerken de opdrachten in werkboeken en kunnen extra oefenen met adaptieve software.

cbs BEATRIX